

2015 m. rugsėjo 17 – 18 dienos tarptautinės konferencijos

„Iššūkiai kovojant su prekyba žmonėmis“

REZOLIUCIJA NR. S-2015-207

2015-09-29

2015 m. rugsėjo 17 – 18 dieną Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“ kartu su Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetu ir Jungtinės Karalystės, Nyderlandų Karalystės, Kanados ambasadomis Vilniuje organizavo tarptautinę konferenciją „Iššūkiai kovojant su prekyba žmonėmis“. Konferencijoje užsienio valstybių ir nacionaliniai ekspertai bei įvairių sričių praktikai (teisėsaugos pareigūnai, vaiko teisių apsaugos, socialinio darbo specialistai, švietimo įstaigų atstovai, mokiniai iš įvairių Lietuvos regionų), nevyriausybinių organizacijų atstovai aptarė esamą situaciją bei sunkumus kovojant su prekyba žmonėmis Lietuvoje.

Prekyba žmonėmis yra plačiai pasaulyje paplitęs fenomenas. Tai yra vienas sunkiausių ir šiurkščiai pažeidžiančių žmogaus teises ir orumą nusikaltimų. Daugelyje valstybių jis įvardinamas, kaip moderni vergijos forma. 2014 m. paskelbtais *Eurostato* duomenimis per 2010-2012 metus 28 ES valstybėse buvo nustatytos 30 146 aukos, 80 proc. jų moterys, daugiau kaip 1000 vaikų, prekybos žmonėmis aukos, buvo seksualiai išnaudojamos, 65 procentai aukų buvo ES piliečiai.

Lietuva yra valstybė, iš kurios, per kurią ir į kurią vežamos moterys ir merginos siekiant jas seksualiai išnaudoti, vyrai – priverstiniam darbui. Modernėja prekybos vaikais formos. Vaikai įtraukiami į įvairias nusikalstamas veiklas, seksualiai išnaudojami. Prekyba žmonėmis lanksti ir greitai besikeičianti nusikaltimo forma, tiesiogiai paliečianti ne tik pačias aukas, bet ir jų artimą aplinką, turinti pasekmių ateities kartoms.

Sėkmingos kovos su prekyba žmonėmis elementai – stiprus specialistų paruošimas, prevencija, pagalba aukoms ir jų apsauga bei efektyvus išnaudotojų persekiojimas. Nežiūrint tam tikrų valstybės pastangų tobulinant teisinę bazę, konferencijos metu dalyvavę tarptautiniai ir nacionaliniai ekspertai, atkreipė dėmesį į tai, kad:

1. Lietuvoje trūksta valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų tarpusavio veiksmų koordinavimo, vieningos stebėsenos, sistemos kovojant su prekyba žmonėmis.
2. Įvairių lygių institucijų į auką orientuoto bendradarbiavimo stoka.

3. Sunkumų kelia skirtingi teisėsaugos ir socialinės/psichologinės paslaugas teikiančių institucijų aukos identifikavimo kriterijai.
4. Nėra sisteminio ir išsamaus duomenų apie prekybos žmonėmis atvejus rinkimo ir analizavimo mechanizmo. Skiriasi teisėsaugos ir nevyriausybinių organizacijų turimi duomenys.

Rugsėjo 18 dieną Lietuvos Respublikos Seime diskusijose dalyvavę daugiau kaip 100 mokinių iš įvairių Lietuvos regionų pateikė šiuos siūlymus:

1. Mokyklose organizuoti diskusijas, platinti informaciją apie prekybos žmonėmis pavojus.
2. Nustatyti aiškią informavimo apie galimas rizikas sistemą. Mokiniai pabrėžė būtinybę didinti bendraamžių sąmoningumą, visuomeniškumą. Buvo pabrėžta ir mokinių žinių, apie tai, kokias institucijas jie turėtų informuoti pastebėję įtartinus skelbimus internete, laikraščiuose, svarbą. Pastebėjus pernelyg atviras pažįstamų merginų nuotraukas socialiniuose tinkluose, atkreipti jų dėmesį, jog tai nesaugu, nes jos gali būti pastebėtos prekeivių žmonėmis, paraginti jas tokias nuotraukas išimti.
3. Skatinti visuomenės informavimo priemones šviesti visuomenę ir skleisti informaciją apie prekybos žmonėmis pavojus. Moksleiviai pažymėjo, jog žiniasklaidoje trūksta informacijos apie prekybos žmonėmis pavojus, rizikas bei galimus pagalbos šaltinius.

Siekiant užkirsti kelią nusikaltimams, susijusiems su prekyba žmonėmis, būtina ilgalaikė strategija, veiksmų planas, tarpinstitucinis ir tarpsektorinis bendradarbiavimas, nuosekli prevencinė veikla ir švietimas, aukų apsauga, aktyvaus baudžiamojo persekiojimo ir nusikaltėlių baudimo užtikrinimas.

Atsižvelgiant į tai bei remiantis konferencijos metu išsakytomis užsienio valstybių ir nacionalinių ekspertų bei praktikų mintimis, pristatytomis konkrečių atvejų analizėmis, konferencijos dalyviai siūlo Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms pagal kompetenciją neatidėliotinai imtis priemonių užtikrinant visapusę pagalbą aukoms, aukų apsaugą ir stiprinant nusikaltimų prevenciją. Siūlomos priemonės:

1. Sudaryti nacionalinių ekspertų grupę (praktikų, NVO atstovų, mokslininkų, kt.) kovos su prekyba žmonėmis ilgalaikiai strategijai ir veiksmingam priemonių planui parengti.

2. Iš esmės spręsti nacionalinio pranešėjo ir nacionalinio koordinatoriaus klausimą. Peržiūrėti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos funkcijas ir svarstyti galimybę suteikti jam nacionalinio pranešėjo funkcijas, stiprinant institucijos praktines ir analitines kompetencijas prekybos žmonėmis srityje.
3. Atsižvelgiant į prekybos vaikais situacijos jautrumą, sudaryti nacionalinių ekspertų grupę, turinčią įgaliojimus peržiūrėti pastarųjų metų galimus prekyba vaikais atvejus, paruošti koordinuotų veiksmų prekybos vaikais atvejų prevencijos ir pagalbos organizavimo planą.
4. Siekiant stiprinti prevenciją, užtikrinti sistemingą ir efektyvų visuomenės informavimą, parengti koordinuotą komunikacijos planą ir numatyti priemones dėl prekybos žmonėmis problemos žinomumo.
5. Peržiūrėti ir stiprinti institucijų bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą, kovojant su prekyba žmonėmis; parengti tarpinstitucinio ir tarpsektorinio bendradarbiavimo kovai prieš prekybą žmonėmis modelį.
6. Kelti specialistų kvalifikaciją, ypatingą dėmesį skiriant komandiniams mokymams.
7. Stiprinti kovos su prekyba žmonėmis prevencijos priemones, mažinti socialinę atskirtį ir asmenų pažeidžiamumą, skatinti aukų reintegraciją.
8. Užtikrinti sistemingo ir vienodo duomenų apie prekybą žmonėmis atvejus rinkimą – inicijuoti sistemingo ir vienodo duomenų apie prekybą žmonėmis atvejus rinkimo modelio sukūrimą.

Zita Žvikienė, Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkė

Rasa Dičpetrienė, Visuomeninė organizacija „Gelbėkit vaikus“

Ieva Narkeliūnaitė, „Diversity Development Group“

Kristina Mišnienė, Lietuvos Caritas

Natalija Kurčinskaja, Dingusių žmonių šeimų paramos centras

